گزارش

بررسي وضعيت مسلمانان گويان

گروه جهان اسلام ـ پنجاه و ششمين عضو سازمان كنفرانس اسلامي، كشوري با قريب ۱۰۰ هزار مسلمان در امريكاي جنوبي است. گويان، سرزمين پرآب، آشناي غريب براي ما مسلمانان است. در ميان مهاجرين كه ۹۷ درصد جمعيت اين كشور را تشكيل مي‌دهند، اسلام توسط آفريقايي‌ها و به طور گسترده‌تر در حدود ۱۲۱۷ شمسي مسلمانان شبه قاره هند وارد اين كشور شد. امروزه هرچند مسلمانان ۱۲ درصد جمعيت اين كشور را دارند اما حضوري پررنگ و مؤثر در جامعه دارند، وجود ۱۲۵ مسجد و ۱۰ سازمان اسلامي فعال در اين كشور، اين گفته را ثابت مي‌كند. در نوشته زير به معرفي مختصر وضعيت ورود و حضور اسلام در اين كشور مي‌پردازيم.

معرفي

گويان كشوري با ۷۰۲ هزار نفر جمعيت در ساحل شمال آمريكاي جنوبي است. اين دو آمريكايي‌ها (هند وامريكايي‌ها) ساكنان بومي اين منطقه بودند كه اكنون تنها ۳ درصد جمعيت اين كشور را تشكيل مي‌دهند. آنان اين ناحيه را گويانا يعني «سرزمين پرآب» ناميدند. در قرن شانزدهم ميلادي امريكاي جنوبي و به تبع آن گويان با موجي از مهاجمان استعمارگر اروپايي روبرو شد كه با آمدن خودسيستم برده‌داري را رايج كردند. در پي لغو قانون بردگي در ۱۸۳٤ استعمارگران هزاران مهاجر را به گويان آوردند تا جايگزين بردگان در مزارع نيشكر شوند. در آغاز اين كارگران اغلب از شبه قاره هند بودند. طي سالهاي ۱۹۱۷ - ۱۸۳۵ بيش از ۲٤۰ هزار هندي وارد گويان شدند كه اغلب آنان اردو زبان بودند، البته بيش از يك ششم آنان مسلمان بودند.

مسلمانان در گويان

اسلام با ورود مسلمانان جنوب آسيا در ۱۸۳۸ ميلادي براي بار دوم به گويان معرفي شد. حضور اسلام براي اولين بار به زمان ورود بردگان مسلمان آفريقايي برمي‌گردد، مسلمانان غرب آفريقا براي كار در مزارع شكر به گويان آمدند. هر چند باظلم وبيداد استعمارگران، حضور اسلام تقريباً بي‌اثر شد اما در ۱۸۳۸ با ورود مسلمانان شبه قاره هند، اسلام رونقي دوباره يافت. اين مسلمانان مهاجر از مناطق مختلف هند نظير اتارپرادش، سند، پنجاب، دكن، كشمير و مرزهاي شمال غربي هند (افغانستان) بودند.

هرچند تاريخ حضور اسلام در گويان به ورود هندي‌ها بر مي‌گردد اما دانش پژوهان حوزه كاراييب اين مطلب را از ياد برده‌اند. نكته اي از اين دوران كه موجب ايجاد مباحثاتي بين دانش

پژوهان شده است روابط با هند و ايرانيها است. اين مطلب با توجه به شواهد زبان شناسي و فرهنگي كه در فرهنگ و رسوم مسلمانان گويان وجود دارد امري بديهي و آشكار است. ايران و آسياي مركزي نقشي كليدي را در تاريخ وتمدن جنوب آسيا ايفا كرده‌اند. نشر اسلام در هند به تركهاي آسياي مركزي كه زبان فارسي را به عنوان زبان رسمي پذيرفته بودند، نسبت داده مي‌شود. اگر اسلام به شبه قاره وارد نمي‌شد. اكنون اثري از آن را در گويان، سورينام و ترينيداد نمي‌ديديم. تركهاي آسياي مركزي كه شديداً خلق و خوي ايراني به خود گرفته بودند، تحت رهبري يكي از پادشاهان خود به نام محمد ظهيرالدين بابر فرهنگ ايرانيان، تركها وآسياي مركزي را به هند آوردند. ورود ايرانيان، تركها، افغانها، اعراب، يونانيها و مغولها به هند و پيوند آنان با مسلمانان جنوب آسيا تركيب گوناگوني را در هند ايجاد كرد. در نتيجه مهاجران هندي تركيب نژادي گوناگوني داشتند.

در سال ۱۹٦٦ گويان كه مستعمره انگليس بود، با اتكا به قدرت مردمي استقلال خود را به دست آورد.

روابط گويان با جهان اسلام

قبل از ۱۹٦۰ مبلغين مسلمان كه به گويان سفر مي‌كردند، تنها از شبه قاره هند مي‌آمدند. به همين دليل تنها مذهب حنفي رشد و گسترش يافت. تا ۱۹٦۰ گويانيها با جهان عرب زبان ارتباطي نداشتند. پس از استقلال گويان در ۱۹٦٦ نسل جوان مشتاق برقراري چنين ارتباطي شدند. گويان با كشورهاي عرب روابط ديپلماتيك برقرار كرد. مصر، عراق و ليبي در پايتخت گويان، سفارتخانه داير كردند. سرانجام مسلمانان عرب زبان به روابط با گويان دلبستگي يافتند و بسياري براي كمك به برادران مسلمان خود به آنجا سفر كردند. در ۱۹۷۷ يكي از مقامات بلندپايه ليبي به گويان سفر كرد و فعاليتهاي سودمندانه زيادي به جامعه مسلمان آنجا به ويژه جوانان ارايه كرد. به دنبال آن شمار زيادي از دانشجويان گوياني براي تحصيل عازم ليبي شدند. در ۱۹۹٦ رييس جمهور گويان از شماري از كشورهاي خاورميانه نظير كويت، سوريه، بحرين، قطر، امارات متحده عربي و لبنان ديدن كرد. گويان در ۱۹۹٦ به عنوان ناظر در سازمان كنفرانس اسلامي شركت كرد و در ۱۹۹۷ طي نشست هشتم سران كشورهاي عضو سازمان كنفرانس اسلامي در تهران، به عنوان پنجاه و ششمين عضو دايمي سازمان پذيرفته شد.

مبلغان مسلمان در گويان

مبلغين مذهبي پاكستاني يا هندي نيز از جامعه مسلمانان گويان، سورينام و ترينيداد بازديد كرده‌اند، آنان، اغلب از وضعيت موجود راضي بودند. نهايت تلاش آنان متحد و يكپارچه كردن مسلمانان بود. آنان در زنده كردن اسلام در كاراييب موفق بودند به ويژه در سورينام و ترينيداد. مسجد «يادگار جنت» در ترينيداد شاهدي براين مدعا است. هنگامي كه يكي از علماي پاكستاني به نام مولانا نوراني از سورينام ديدن كرد اتحاد خوبي ميان مسلمانان ايجاد كرد. وي بناي بزرگ‌ترين مسجد كاراييب ، مسجد

جامع، را با معماري اسلامي و ٤ مناره پايه ريـزي كرد.

در ١٩٧٩ بـا وقـوع انقـلاب ايـران وقـدرت گرفتن امام خميني (قـدس سـره) در ايـران مـوج شيعه‌گرايي در جهان ايجاد شد، اندكي پـس ازآن مبلغين شيعه وارد گويـان شـدند و در دو منطقـه عمده اسكان گزيدند. براي اولين بار در تاريخ يك محقق ايرانـي در رمضـان ٢٠٠٢ از گويـان ديـدن كرد. سازمان فرهنگ و ارتباطـات اسـلامي، دكتـر محمد نمازي ٣٢ ساله، حافظ و قاري قرآن را بـه گويان فرستاده بـود. آمـدن او بـه دعـوت مجمـع اسـلامي گويـان بـه منظـور آمـوزش و برقـراري همكاريهاي مذهبي با دانشگاه بين المللي مطالعات نوين و اتحاديـه جوانـان مسـلمان گويـان انجـام گرفت. اكنون گويان با مراكز اسـلامي قـم رابطـه برقرار كرده است. در جولاي ٢٠٠٣ دو دانشجوي قمي مركز اسلامي در جورج تاون ايجاد كردند كه منبعي براي مدرسان و پژوهشگران علوم اسـلامي است. بخش عمده‌اي از مركز به منـابع رياضـي و علـوم محـض اختصـاص دارد. ايـن مركـز ١٢ كـامپيوتر و بـيش از هـزار كتـاب در موضـوعات مختلف اسلامي دارد. يك مجموعه عظيم سـمعي بصري در ٨٠٠ موضوع مختلـف روي كامپيوترهـا نصب شده است. با هماهنگي صورت گرفته بـين مركـز و مـدارس و دانشـگاههاي محلـي، دانش‌آموزان آموزشگاههاي محلي بدون توجه بـه عقيده‌شان از امكانات مركز استفاده مي‌كنند. يكـي از اهداف اصلي ديگر مركـز برقـراري ارتبـاط بـا شيعيان منطقه به ويژه شيعيان ترينيـداد و توبـاگو، باربادوس، آنتيگوا، آروبا و سورينام است.

زبان اردو و حضور فرهنگ هند و ايرانيان

امـروز در مـورد مظـاهر فرهنگـي مهـاجران مسلمان شبه قـاره دو ديـدگاه وجـود دارد: يكـي ديدگاه نسل جوانتر كه ترجيح مي‌دهند آثار هند و ايراني‌ها را نديده بگيرند، و منظر ديگر كه تمايـل دارند اين سنت‌ها را حفظ كنند. در گويان امـروز نسل جديد كه عربي آموخته‌اند زبان عربـي را بـه اردو ترجيح مي‌دهند وسنن جنوب آسـيايي‌هـا را غير اسلامي مـي‌بيننـد. در واقـع بـراي مسـلمانان جنوب آسيا اسلام و اردو معناي فرهنگي يكساني دارند.

از آنجايي كه زبان مادري بسياري از مسلمانان گوياني اردوست، در گويان امروز اردو رسانه مهم تبيين و حفظ فرهنگ مسلمانان جنوب آسيا است و ادبيات عام و شعر آن بسيار نزديـك بـه نظـاير فارسي است اما به علت كثـرت اسـتفاده از زبـان انگليسـي و تـرويج زبـان عربـي توسـط برخـي مؤسسات اسـلامي، اردو بـه حاشـيه رانـده شـده است. اكنون جوانان علاقمند در برنامه‌هاي بعضي از مساجدمي‌توانند عربي و اردو را بياموزند.

رسوم اسلامي

در كشور گويان عيدالاضحي (عيـد قربـان) و ميلاد پيامبر تعطيل رسمي اسـت . در روز ولادت پيامبر مراسـمي مشـهور بـه مـيلاد النبـي برگـزار مي‌شود. حاميان اين جشـن مـي‌گوينـد هـدف از برگزاري اين جشن بزرگداشت مـيلاد، زنـدگي و موفقيتهاي پيامبر است، آنها مي‌گويند بيان عشق و علاقـه امـت اسـلامي بـه پيـامبر در ايـن جشـن كوششي براي شكرگذاري از خداونـد بـه خـاطر

لطف او در فرستادن پيامبر براي هدايت آنان است، همچنين نوعي سپاسگذاري از نبي اكرم(ص) به خاطر بيرون آوردن آنان از جهل و ناداني است. همچنين مراسمي به اسم تعظيم وجوددارد كه طي آن اشعاري عربي در مدح رسول اكرم(ص) كه با صدايي موزون خوانده مي‌شود.

عزاداري ايام محرم توسط هندي‌ها به گويان منتقل شد. اين مراسم كه در گويان به «تازيا» (تعزيه) معروف است با حركت گروه عزادار در سطح شهر و با شركت مسلمانان و غير مسلمانان بخصوص هندوها برگزار مي‌شود. در زمان حضور استعمارگران اروپايي عزاداري محرم حركتي مقاوم بود كه افريقايي‌ها، مسلمانان و هندوها را در برابر قدرت استعمارگران گرد هم مي‌آورد و آنان را در برابر استعمارگران همدل و يكصدا مي‌ساخت. در نتيجه از جهات گوناگون به ويژه از سوي اروپاييان، فشارهايي براي جلوگيري از برپايي اين مراسم اعمال شد.

مساجد و سازمانهاي اسلامي

طبق آمار سازمان اسلامي مركزي گويان حدود ۱۲۵ مسجد در سطح گويان وجود دارد. مسجد جامع كوينزتاون قديمي‌ترين مسجد گويان است كه توسط افغانها بنيانگذاري شده است.

امروزه در گويان چندين گروه اسلامي فعال وجود دارد كه عبارتند از: سازمان اسلامي مركزي گويان، حجه العلما، سازمان جوانان مسلمان، اتحاديه اسلامي گويان، هيأت مسلمانان گويان، انجمن اسلامي صدر گويان متحد، جماعت تبليغ، مركز اسلامي شهر رُزهال و گروه سلفي.

مسلمانان امروز گويان كه ۱۲ درصد جمعيت اين كشور را در بر مي‌گيرند، سازماندهي خوبي دارند. مسجد، محل حضور و همدلي مسلمانان محلي است و نوجوانان و كودكان در مساجد و مدارس محلي آموزشهاي اسلامي را مي‌آموزند. ازدواج تنها بين مسلمانان انجام مي‌شود و اين امر سبب اتحاد و يكپارچگي آنان مي‌گردد. رواج نمادهاي جديد از فرهنگ خاورميانه اسلامي نظير معماري مساجد و گنبدها و استفاده از پوشش اسلامي براي بانوان بخشي از فرايند اسلامي شدن را تشكيل داده‌اند. همه ساله شماري از گويانيهاي مسلمان مشتاقانه براي انجام مناسك حج عازم سرزمين نور مي‌گردند.

گويان - ايران

وقوع انقلاب اسلامي ۱۹۷۹ در ايران آغاز دور جديدي از روابط فيمابين شد. در دوران رژيم قبلي ايران، دو كشور هيچ‌گونه روابط ديپلماتيكي با يكديگر نداشتند. پس از انقلاب اسلامي ايران از سال ۱۹۸۰ همكاريهاي ايران و گويان آغاز شد، در سازمانهاي مختلف نظير سازمان ملل، گروه ۷۷، جنبش غير متعهدها و سازمان كنفرانس اسلامي مواضع مشتركي اتخاذ شد، به طوري كه گويان نيز همانند ايران رژيم نژادپرست صهيونيستي را به رسميت نمي‌شناسد.

لازم به ذكر است حجت‌الاسلام‌والمسلمين ابراهيمي نماينده ايران در امور فرهنگي و مطالعات ديني گويان كه از سال ۱۳۸۰ در اين كشور فعاليت داشت و عملكرد موفقي نيز داشته و مورد تقدير وزير امورخارجه اين كشور نيز قرار گرفته است چندي پيش توسط گروه ناشناسي ربوده شده است.